

fet que a partir de les primeres impressions fetes a Perusa, al voltant del 1476, i a Venècia, sobre el 1477, es realitzaren innombrables edicions impreses, els textos de les quals diferien novament els uns dels altres, cosa que pogué motivar, a falta d'altres pautes millors, que s'escollís «el començament del text com a suport angular de la cita», si bé, com adverteix l'autor, aquest no era l'únic model a seguir.

Acabada la lectura de l'obra i un cop comparat tot l'extens llistat de capítols i paràgrafs analitzats, coincideixo plenament amb l'afirmació d'Italo Calvino en el cèlebre assaig *Per què llegir els clàssics*: «L'escola i la universitat haurien de servir per fer-nos entendre que cap llibre que parli d'un llibre diu més que el llibre en qüestió». Segurament aquesta escarida recensió no es deslliurarà d'aquesta màxima, però no tinc el menor dubte que estudis com el que fa el professor Reinoso ens retrotrauen a aquells llibres que deixen, darrere seu, la petjada d'una ciència i d'un saber que pot contribuir a la formació jurídica i intel·lectual de qui tingui la fortuna de consultar-lo i d'apreciar, en tota l'extensió, el valor i la cura dels textos antics.

Per aquest conjunt de raons, hem de congratular-nos que l'autor, en una època de clar retrocés de l'erudició, hagi dirigit la seva aclaridora mirada sobre l'antiguitat d'unes obres i uns juristes que ens renoven i ens enriqueixen en el pla intel·lectual i en el científic.

Juan Alfredo Obarrio Moreno
Universitat de València

L'ADVOCACIA DE BARCELONA. DIÀLEG AMB LA HISTÒRIA,
D'ELENA ROSELLÓ I CHÉRIGNY⁴³

Les corporacions amb llarga trajectòria històrica es mostren sempre interessades a recordar els seus orígens. Obstinades a donar a conèixer les seues gestes i glòries, pretenen publicar obres d'evident caràcter apologètic i divulgatiu, però d'un científicisme que de vegades deixa molt a desitjar. En eixe sentit, les qüestions més tecnicojurídiques es tracten sovint d'una manera excessivament supèrflua i, fins i tot, poc rigorosa. Altres vegades tenen un caràcter més aviat cronístic i són una simple descripció temporal del contingut de les actes de les juntes de govern, a la qual s'adjunta l'adient relació d'autoritats i la descripció de les festes patronals i d'altres celebracions. Açò darrer ha sigut, durant molt de temps, allò

43. Barcelona, Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, 2014, 283 p.

més habitual en la bibliografia sobre els col·legis d'advocats espanyols. Però aquesta obra redactada per Elena Roselló, historiadora del dret de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, no va pel mateix camí.

L'autora del llibre —que, s'ha de dir, no apareix suficientment reconeguda com a tal en la publicació— fa un repàs succint i breu a la història del Col·legi d'Advocats de Barcelona, des dels seus inicis, al segle XIV, fins a l'actualitat més recent. I dic que és breu perquè el Col·legi de Barcelona mereix, sens dubte, un estudi més extens, molt més extens, i des de la perspectiva iushistoricista, de la qual es podria parlar bastant més profundament. Tot sembla indicar que ens trobem davant d'una cessió a pretensions corporatives, les del Col·legi, per altra banda ben legítimes. L'escassetat de citacions bibliogràfiques em reafirma en aquesta suposició. És molta més la bibliografia que respecte a aquesta qüestió existeix, i que l'autora demostra conèixer, però que no apareix citada. Com dic, els interessos editorials i la mateixa presentació de l'obra sembla que ho exigeixen. En aquest sentit, són contínues les referències de Roselló a la dificultat d'haver de triar entre les diverses possibilitats temàtiques i de citació de fonts.

En tot cas, la brevetat de l'obra —major si considerem que està farcida d'il·lustracions— no li lleva en cap moment el rigor documental que tota reconstrucció històrica ha de tenir, cosa que s'agraeix quan es tracta de llunyanes qüestions fundacionals, tan nebuloses en el temps. Insistisc que són temes força propicis a interpretacions i comentaris partidistes i interessats. L'autora demostra que, a falta de proves feiants, ens trobem davant la corporació d'advocats més antiga del que aviat va ser la monarquia hispànica.

Les històries dels col·legis d'advocats espanyols que s'han escrit fins ara solen distingir clarament entre abans i després del 1838, quan van ser aprovats els *Estatutos para el régimen de los colegios de abogados del Reino*, que d'aleshores endavant van regular la vida de totes aquestes corporacions de manera més o menys homogènia. Els col·legis anteriors eren regulats, cadascun, per les seues pròpies constitucions, totes similars, això sí, per la seua incorporació per filiació al de Madrid. La realitat barcelonina, però, i com bé demostra l'autora, era ben diferent. Com que el col·legi de la ciutat era molt anterior als decrets de Nova Planta, el règim borbònic imprimí a l'associacionisme dels seus individus un futur singular dintre del context espanyol. En concret, la seua desaparició durant anys ha fet que molts daten el naixement del Col·legi en 1833, arran de la Reial Cèdula de 27 de novembre de l'any anterior. Així ho van entendre molts pel fet que aquesta disposició, a més d'altres coses, ordenava la creació d'un col·legi en totes les capitals i seus d'audiències on hi haguera un nombre suficient d'advocats. Amb la consegüent i immediata fundació del col·legi de Barcelona, els historiadors donaven per fet que no n'hi havia hagut, fins aleshores. Però no és així, i l'autora del

llibre s'encarrega de deixar-ho ben manifest. Benvinguda siga aquesta obra que ha de posar fi a tantes conjectures, i fins i tot recels, que respecte a aquesta qüestió han expressat els qui dubtaven que una ciutat com Barcelona hagués tingut una societat d'advocats anteriorment, fóra quin fóra el nom que s'hagués emprat. Sembla que, en aquest cas, la singularitat no ajudava a aclarir la qüestió, o tal vegada no interessava. El que en altres ocasions s'hauria vist com un atractiu, en aquest cas era un inconvenient.

Una altra cosa ben interessant de l'obra és la integració de l'estudi del Col·legi en el seu context, en el sentit més ampli de la paraula, ja que es fa no només respecte a la seua normativització en cada moment, sinó també respecte a la realitat política, sociològica i fins i tot cultural en la qual vivien la corporació i els seus membres. Heus ací epígrafs i subepígrafs tan suggeridors com «La Renaixença i el Col·legi» o «Guerra Civil i dictadura». Òbviament, també s'hi tracta l'evolució del dret català i l'espanyol, el processal i el substantiu, la *Revista Jurídica de Catalunya*, el primer Congrés Jurídic Català...

Quant a l'estructura de l'obra, és evident que l'autora no s'ha decantat per l'habitual divisió cronològica, sinó per una altra de més integradora i històrica en el sentit global de la paraula. És una aposta innovadora i atractiva, malgrat que de vegades a l'historiador del dret, acostumat a la referida relació de legislació estrictament cronològica, li costa trobar el que busca. L'interès de l'obra no rau tant en l'anàlisi de les disposicions jurídiques de cada moment sobre el Col·legi, ni en la seua evolució en si mateix, ni en la causa a la qual solen respondre els canvis o les seues possibles conseqüències, sinó en eixa visió completa i de conjunt que l'autora ens ofereix per a un estudi que va més enllà del seu caràcter estrictament jurídic. Tal vegada ha sigut una altra concessió de l'autora, però amb un encertat resultat divulgatiu —potser no tan científic—. I en aquesta aposta innovadora trobem l'accentuat estil gràfic de l'obra, del qual tant profit es pot traure, així com de l'arxiu del Col·legi i de la bellíssima indústria tipogràfica catalana del moment. Les llistes d'advocats en són un bon exemple.

L'obra de Roselló i Chérigny, doncs, queda dividida en vuit capítols. El primer tracta del que ella anomena «la memòria històrica del Col·legi»; és a dir, l'advocacia catalana tal com quedava regulada en la més antiga legislació pròpia, abans de l'aparició del Col·legi, i fins a l'Audiència borbònica, passant per la Nova Planta. Aquesta darrera qüestió és sens dubte ben esclaridora i de lectura obligatòria, encara que, per a una realitat tan substancial, podria rendir més.

En el segon capítol es parla ja de l'etapa liberal, en la qual queden fixats els principis rectors de l'advocacia contemporània espanyola i del col·legi barceloní tal com ha arribat fins a nosaltres. Paral·lelament i complementària, el tercer capítol està dedicat a la profunda transformació que en aquells moments s'està operant

en l'Administració de justícia. És eixe encertat caràcter integrador al qual he fet referència.

El capítol quart s'ocupa del món de la Renaixença fins a la codificació civil, passant per les societats d'auxilis mutus, les llistes d'advocats i, en una concessió a la tradició bibliogràfica —i qui sap si també respon a l'encàrrec—, el patró sant Ramon de Penyafort. Certament, una gran amalgama de continguts.

Els capítols següents també es caracteritzen per un contingut ben heterogeni, fruit d'eixa voluntat d'enquadrar el Col·legi en el seu medi. Ara bé, les delimitacions temporals queden disposades pels grans esdeveniments historicopolítics que van marcar l'evolució del segle XX, i no, com se sol fer, per les successives regulacions jurídiques o estatuts col·legials. Certament, i atesa la transcendència d'aquelles fites, voler defugir-les seria un exercici forçat d'evasió, vista la implicació dels individus d'una corporació professional que no és la de medicina o la de farmàcia, per a posar algun exemple. Així, el capítol cinquè parla del Col·legi des de la crisi del 1898 fins a la Segona República; el sisè, de la Guerra Civil i la dictadura; i el setè, dels reptes democràtics en el tardofranquisme.

Finalment, el capítol vuitè està dedicat a la realitat més contemporània: la Constitució del 1978 i la integració d'Espanya en la Unió Europea, qüestions d'un interès afegit per causa del pràcticament nul tractament que han rebut fins ara pels historiadors del dret. Ací, això sí, es troba a faltar un estudi o una reflexió més científicista de la corporació i dels seus membres des de la perspectiva del que és la professió en si i del sentit del corporativisme actual. És més que probable que la gran proximitat temporal haja empenyat l'autora —i/o el Col·legi— a limitar-se a fer un repàs ràpid. També és veritat que la complexitat de la realitat política i de la mateixa regulació normativa de l'advocacia actual requereixen una major perspectiva temporal per a poder analitzar-les amb seriositat historiogràfica. Ben mirat, requeririen un altre estudi al marge. En qualitat d'advocada, i de membre del mateix Col·legi, l'autora ben bé podria insistir en aquesta línia d'investigació.

Ens trobem, doncs, davant una aposta per donar a conèixer el transcurs històric d'una corporació de dret catalana, d'una manera breu, això sí, però aquest fet no li resta en absolut valor científic per als historiadors del dret interessats en l'estudi de l'associacionisme dels advocats.

Carles Tormo i Camallonga

Universitat de València - Estudi General